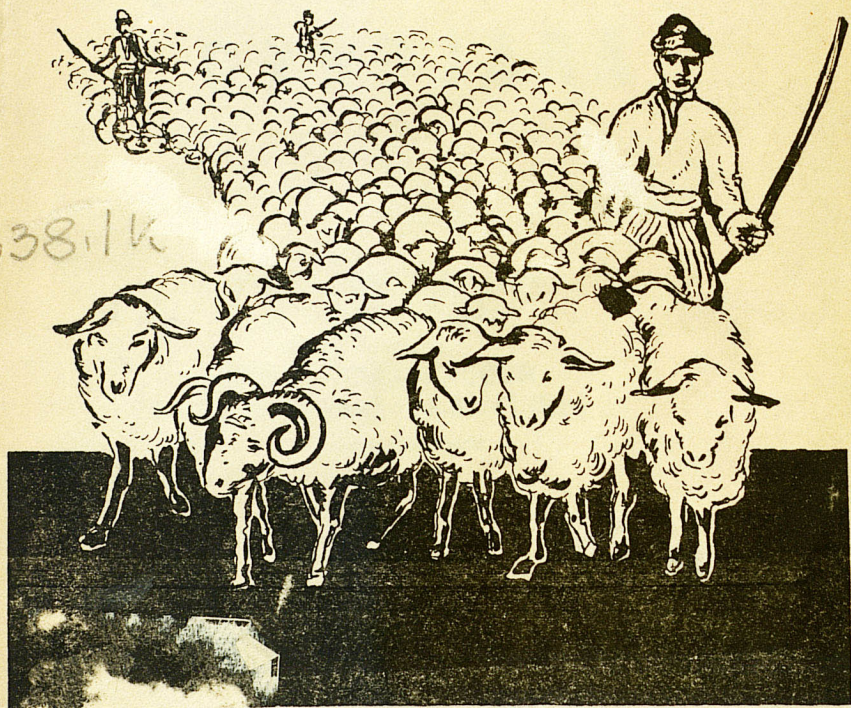

ՔԱՐԱ ԿՕԼՒՅՕԶԱ = ԳՅՆԴՅԱՐԱ =

1930
6

Դրտիկեր Թրճամ

Նաճրա Ըաւլաթա Տաւրա Երմանիստանա

Քաւան—1930 ս.

۲۴۷

QARA KOLXOZA GYNDJARA

Tərtibkər ƏRŞAM

Təmürə Xəlil Mürədov

2 - oy Pereulok Fəqfka

dom 7, kv. 8

ƏRƏVAN - 375078 - USSR

Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)

399-72

Nəşra Dəvlətə Şewre Ermenistane

==== Rəwan-1930 s. ====

Հրատ. № 1299

Գրանդար № 5138(բ) Պատվեր № 455 Տիրած 2000

Պետերատի լերկորդ տպարան Յերկանում

Қи карә тәкәвә нав колхозе.

Узве колхозе карә бьвә һәр хәбатци, јек әмре ван гһиштјә 16 сала, дьхәбьтә нав ише әкьн тикьнда, јан I wi әрди јек дьғһизә нәфәре wi, јанзи хоәра паәтје, шхyle әқьнда дьхәбьтә, (батрак, кәсib u ьртә). Гәрәке хәбатци тycari бирнәкьн-дәнге кә тynәбә (кylak, бәг, аqа, шex u pir) нькарьн бьвьн узве колхоза.

Сьјә колхоз.

Колхоз әвәк wәxte сәнд mal, јане сәнд мәри, јанеzi gyндәк тәмам тәв һәвdy дьхәбьтьн; зәвја дьсiньн, зәвја дьдрун, sap дькши-ньн—dyкyтьн, мәрга dyдрун; һәму тьшти b һәвра, қомәки дьқәдиньн.—Әw қомәкјак әw тәw һәвdy дькьн z wera дьбен kolektiv, le әw әрде нәфәре wan, дәware wan, һаçәте wan (çot, қотан, nir u һаçәте дьnej hur), әw zi да-тиньн орте дьбә male тәвјаји, Xen z wan гьли çotna kolektiv дьхәбьтьн:

1. Wәxteda zu тәв һәвdy çov бькьн.

2. Hәркә әрде wani avјә, wәxteda çәwa

тәмьз дькын—һәрке нә аҗә дьхәбьтн ська
мьнкун туннә вәки сәвә дәрхн.

3. Әкне раяжә вәхтеда һәвра дькын, дь-
хәбьтн сьдас дькагн зәда дьсиньн.

4. Тохуме әв дьсиньн тәмьзбә у гьндбә.

5. Мьқати зәвјабьн, һәрке зәвје ван ави-
нә, вәхтеда ав бьдн, һәркези нә авинә, мь-
қатбн қогьхбә, хәлқ нәсеринә.

6. Рја седькын bona sinore u гунде хоә.

7. Дьхәбьтн I гунда мәктәбә дьднә вә-
кьнә—һәрке лазьме зи авадькын.

8. Нәр хәбата ван дьбә бь план.

9. Әв план бәрһнге датиньн нав сьвате,
һәвал тәв хәбәрдьдн раст дькын раҗе разльхе
дьднә қәбул дькын, раҗези сьват тәв тәсдиқ
дькә.

10. Вәки һәваләки колективе бе қаретје
бькә, нәхәбьтә, манја бьгрә—wi һәвали сьвата
колективе карн з нав хоә дәрхн.

11. Колхз bona van gili gotned wan реҗда
һәгн, нав хоәда I сьвате дьбьзерьн сәнд
мәрја идарә, јек дьқәбиньн һәму гили gotned
wan.

12. Узве колхоза дәјндарьн гура, ван
мәрје I сьвате һатьнә бьзартьне, бькын з созе
wan дәрнәжен.

13. Həmu çvated wan wi caxi təmam tenə həsabə, kənge 50% sələfə həvale wan kemtər tynəbə l çəvatə.

14. Kolektiv dıxəbıtə bərə bərə həmu xəbata xoə bıvə b maşenja—b haçətəda nıha.

15. Xen z wan mərja, jed nav wanda dıxəbıtın cəwa məzın işqədandı, dıbbızerın-zı revizion¹⁾ komisə²⁾—Əw revizion komisə, dıbbə cəwak həvgəle wan, tıme dınerın cıka əw mərje bızartı rınd dıxəbıtın, sərqarja kolxoze rınd dıbbın.

Həq həsabə wan wəxtəda te nıvısanbıne; əw mərizi disa dıbbızerın l çvata kolektive.

Секьрна колхоза.

Ve gave işəki zaf məzın dıqawımə l dəw-ləta mə şəwre. Hərke cənd mha bərə, qəzed təmam bıbuna kolhoz həbu tək təkə, nıha əm dıbbın l tıfaqa şəwra məda hənə wəlat pəda bınə kolhoz. Wəlatəd ysa hənə Povolozja zərın, Ukraina, Stavropol, Rostov u je dıne.

Nıha 50% sələf³⁾ rıgata wəlate mə şəwre bujə kolhoz. L gındada dıbbə xəbatəkə zaf rınd. Kulak l gında cəwak sınıfe dızmıne bətraka kəsiba u gındje ortə gələ dıxəbıtı bəlki kolhoz cənəbın, le batrak, kəsib u gındje

ortə nə cunə pəj gəli gotned wana, tɛv xoə dɛniviʂn kolxoza. Kulaka gelə ɟara aɟr bəri sare kolxoza dɛdan, mərje kolxoza dɛzikava dykuʂtn. Əva jəkazi nɛkarɛbu kolektiv paʂda bɛdana. Bərə, z vɛr dy sala hərke dɛcunə kolxoza dy pa kəsib, gyndjə ortə zaf ɛndɛk dɛcun, nha əm dɛbinɛn l həmu ɟa kəsib, batrak u gyndje ortə dəst danə həvdy dɛbɛnə kolhoz.

Lomak həvale Stalin l donzdə salja ing-laba ⁴⁾ Oktjabrə nɛvisibu „sala isəln sala cekr-na gyndjanə“, səmk kolhoz bujə ɛdi işə səmėti—massa dɛcə nav kolxoze. Gyndjə ortə lomak cu nav kolxoza səmk wana bər cəve xoə dit l kolxoze ɟinəred wən peʂd dɛn, hər kolhoz karə wan binə sər rja rɛhətje, rja koməkje, karɛn həbuna xoə bɛbɛnə peʂ. Gələk karɛn bezɛn lə səma həta nha gyndje ortə hɛnək z wan dɛxəbɛtn bɛv-nə kulak lomak ty re ɛdi l bər wan tynəbu, hale wan pak nədɛbu, dɛxəbɛtin nədɛxəbɛtin tɛʂtəki wan sər tɛʂtəki nədɛket. Wəxte wan bər cəve xoə dit maled gran tɛme qara wan zafə, səmk b həvra karɛn, bɛstinɛn maʂjenja ʂir, traktora, dəware rɛnd, pəze təmazrɛxi rɛnd, b komək əkɛn bɛkɛn. Nəma baʂqe baʂqə b tənə ʂəv ro dɛxəbɛtn dɛkɛn nakɛn male wan

zedə nabə; lomak maled ysa tənə wəxta bərə çəm mə, hımzi nəha l wəlated dəwləted z mə dər tıme kəsibje danın,

Wəxte gyndje ortə əvə jəka dit lomazi bəre xoə dıbdınə kolxoza, tenə nav kolxoza. İdi əjanə, cıma gyndi xoə xoa hızdıkkın hərnə nav kolxoza.

Wəki əm nha basa xəbəre bınəryn cı dırdəwımə l dəwləted z mədər jan Əmırkın, janzi wəlate Rome, əm dıbinın kə gyndi ro həta əvarə—şəvzi dıxəbıtın disa ysa kəsibjeda dıminın.

Dəgmə z həzar mala malək karə peşda hərə, əwzi cıka kızan kəsibi xoəra bıxədtinə qare ze hılinə, b wə qara pıšta kəsib, dəwləta xoə zedəkə.

Le dəwləta mə şəwre, çije hykumat dəstə pala u gyndja danə, peşja xəbatciə gyndja dər-xıst əw re—rja sosializmejə⁵⁾ lomak gyndje mə b əşq dıbcınə nav kolxoza cımk sınıfa⁶⁾ pala nha cedıkə maşinja traktor l zavode şəhəra dışinə gyndjara.

Hat əw roz—kənge batrak, kəsib u gyndje ortə bawarkıryn gotna Lenin.

Lenin dgot: „mə cəwa dərbazdıkkır bərə, İdi ysa nabə, mərv ysa bıxəbıtın, xıjdane

бүрээгн, гəwəтa хoө чje бəлa сəбāб бьдгн гə тьштəки сэр тьштəкл нэхгн, нaвə. We wi wəxti, male wan dəwłəтa wan dy qatli zedəbə—we wi wəxti rhəтbгн ysa řəvxunje l хoө нэхгн, кəнге кoмəкa гyndja бьвə jək-jane бьвə kolektiv, wicaxi we nane rhəт byxyn“. Əjni hər b vi řəri кaргн гьəтa мə peřba hərə кəнге мə maled бəлa кьрə гəwəтəкə мəзгн b кoмəк-kolhoz.

Həтa nha kolhoz ah wa peřda дьсун: 1927-1928 sasada nav kolhozada həbu 695.000 mal. Havine 1929 saleda həbu 1.094.000 mal (milonək nod car hazar məl), le l 1929-1930 saleda ьdi ghiřtjə 3.130.000 mal (se milon səd si həzar mal).

Le őrde кьлхоза əкгн 1927-1928 saleda 1.830,000 га⁷).

1928-1929 salada 4.857.000 га.

Hərke ənd sala бəре kolхозed мə waqa нькаргбун peřda bhatana, ançax səre хoө хoөjdькьргь—le nha əm бəр çava дьбигн сə-wa kolhoz peřda дьсгн, сəwa ьdi sal b sal гəwəтə дьггн. Wəki əm дьřirmiřбгн дərhəqa wan galjada, əme бьzanбгн сь həjə: rastə—bat-rak, кəsib janzi гyndjə ортə we z ky banja pərə wəki хoəra mařinə бьstənda pe be-dəra хoө бьдə be, janzi we z ky pərə banja

xoəra maşinə bəstənda pe şire pəze xoə u cə-
ləke xoə tekra run—rastə zi n̄kar̄bu, c̄mk
traktorək hezajə neziki 3500 manati.

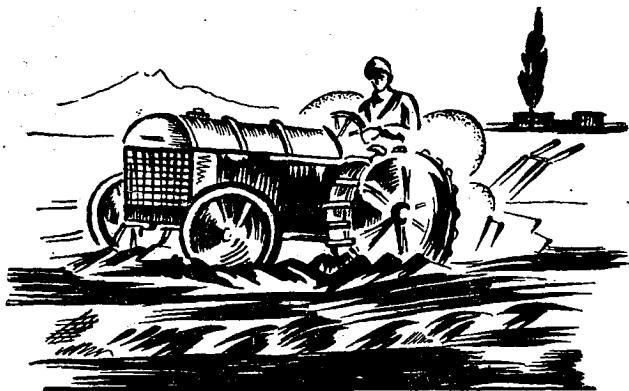
Hər rja wan əwək, əw b̄vnə kolhoz b kə-
məki kar̄n xoəra traktorazi b̄stin̄n, c̄mk qə-
wata wan d̄bə jək, dəwlətzi kəməke d̄deda.

Traktor nav kolхозada nəky tənə ək̄n
d̄kə—traktor zəvjə tapand̄kə, pe d̄drun, le
həma z həmuşka pakt̄r ək̄n r̄nd d̄kə. Xən
zi we jəke, traktor d̄xəb̄t̄n, dəwsa f̄rgyna
(Jane ərəba), wəxte çot kyta d̄k̄n, gisna ze
dər̄d̄x̄n traktora daveznə f̄rgyned ysa cek̄ri
pe hur mur, sap jan gəny d̄k̄şin̄n, d̄c̄nə
aşa.

Wəxte şyxyle xoə b traktore kyta d̄k̄n,
kar̄n pe ronkaje b̄dnə gynd, c̄mk wəxte
traktor d̄xəb̄tə əlektrike ronaji d̄də, wəki
mər̄v d̄l bəkə pe çhere aşə d̄d̄nə xəbate—
rajize wəxte şyxyle cole lap kyta d̄bə, kar̄n
pəj we jəkerazi pe nane xoə bhər̄n qə çikida
nəc̄n. Hər laz̄mə çhere aşə b̄stin̄n, aşeki
cuk cek̄n bona kolxoza xoə.

Wəki əm həsəbk̄n, gəlo kara traktiore c̄-
qasə z, xəbata traktore əm kar̄n b̄vin̄u-c̄mk
traktor zu d̄xəb̄t̄n; əw işe əm 7 jan 8 roza
d̄k̄n b ga u çot, əm b traktore rozəkeda x̄-

lazdъкьн. Мəгьв waqa zjamətezi navinə—jəkezi əw əқьне b traktъre dьbə zedəјə, dane xoə

zeda dьdə. Ah b vi thəri traktor l kolhozara əmrə, təmbzјə u rhətјə.

Bəri şer nav gyndada qə tynəbun traktor, həma 1928 saleda l dəwləta şewre həbu 30.000 traktъr, le l plana penç salјeda jane vьr wa se sala şunda gərəke cevə 400.000 traktor.

Qəwəta hər traktorəki angori qəwəta 30 həspјə, dəmək wəki əm hesabкьн 400.000 traktъr b qəwəta həspa we həbə basa xəbərə 12 milion həsp.

Gələ çarazi wəki gjndi əқьнə xoə dькьн nanə wan dьbə xrpuk u giha, əw z we jəke jək gjndi wəxte nan dicinə toxьmə xoə

maşenje naхьн, зә nobъзерьн тохьме гиhe u xрyкe, jek gyнди nenра dyкyтьн nav həvдa дьминә; I vрази disa lazьмә maşinәкә ysa, jәk həbe genьм jan çhe z тохьме гиhe дьбь-zerә, we maşenera дьben „trejer“, ⁸⁾ gyнди disa тәne ньқарә хоә хоa be қомәка kolektive ma-şinәкә ysa дәsxә. Әw maşinә тьме тохьм тә-мьз дькә z гиhe u xрyкe. Gәлә gilj gotned nha дьқәwьмә b maşenje мәрьv карә һәр b kolektive u maşenje peşda һәрә.

Kolhoz u mal хоәжкьгьн.

Xen z kolhoze әқьн tikьн, гәрәке ceбьн kolhoze mal хоәжкьrne, дәwer u pez. Әм за-ньн гәле gyндje мә dәwer хоәждькьн, le сь-қарә z wi дәwari dibinьн?

Сьқас бәләngazje дьбиньн wi дәwari u рә-зира le қара wan һьндькә; сьmk ньзаньн сәwa dәwer хоәжкьн wәki қарә ze bvinьн—ceләka wan zaf şir бьдә, paze wan һьrja гьнд бьдә.

Bona we jәkezi lazьмә бьvнә kolhoz сьmk wәki тәvaji бьн, male wan we b қәjdәbә:

1, We бьхәбьтьн wәki nav дәware wanda boqe гьнд һәбә.

2, Nahelьн nav dәwerda хоәкьн tana, әw tanә çnse dәware гьнд, xравдькьн—gәләkazi kavizi тиньнә ga,

3. Dəware wəj gəbərdbə nahelən çəndəke wi, l cole çije dəwar d̄sere b̄minə, əlb̄k̄n.

4. Gərəkə garana başqə k̄n—selək başqə, ga başqə, mozkə ner başqə u noğna t̄v selək̄n. Bvi theri hun kar̄n mozked xoə xoəjk̄n z kavizje.

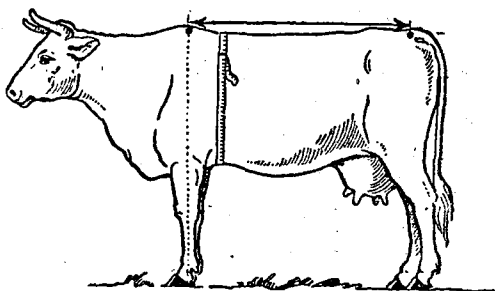
5. Nəhelən dəware wə bhare b̄sere l m̄rga nahelən b̄ser̄n nav zəvjed najize candi.

6. B̄ra seləka wə, jan p̄ze wə t̄me həkim navdabə.

Əv ḡli gotned mə got̄n b̄s n̄n̄n, s̄mk əm zan̄n r̄əta mə h̄la dəware xoə xoəjd̄k̄ səwak rastgələ. Ah xoəjk̄rna ysa t̄cari dəware wə r̄nd nakə, t̄me ş̄re seləkazi we kembə, le p̄ze wəj b̄r syr s̄rme d̄rhəqa wanzi əme p̄şə cənd ḡlja bez̄n.

Nha l kolxoza çər̄band̄nə wəki m̄r̄v dewer pak wəxteda xoəjkə, əlfə wi wəxteda b̄de, nəhelə b̄rcibə əw seləke we ş̄rəki zedəzi b̄də. H̄nəkzi dəware xoə ysa xoəjd̄k̄n h̄mangi həjwan poste xoə d̄ghinə b̄hare, xoəje wan d̄ben. „t̄ştəki nakə b̄ra hər poste xoə d̄ghinə b̄hare, we hərə zozana xuna xoə b̄grə.“ A dəware b̄ we xojk̄rna ysa, qə

nə lazьmə, сьmk həjwane wi niv mьri бьhare дькəvə. Əw həjwan ьdi we сь şiri?, сь goşti бьgrə?, jane сь golke we pəjkəvə?.

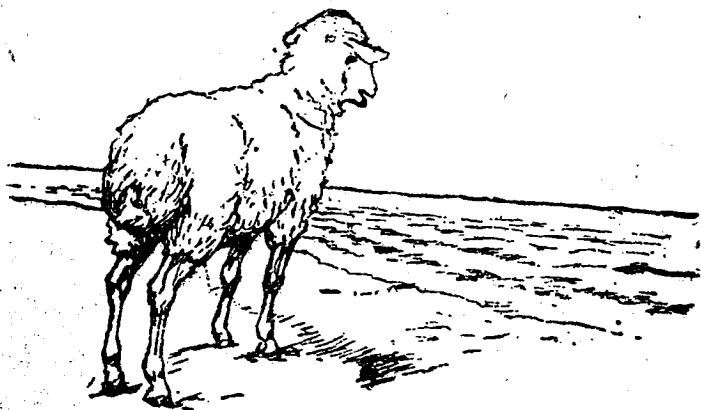

Lazьmə nəhəlyьn бьhare mərga u caira, dəwar le бьgəryьn u бьсєrə, сьmk wəxte garan le dəgərə, heşnaje hьla he vьrnjə, bəg pə dəwer dclmisinьn nahəlyьn giha şinbə.—

Əv gьli gьtned mə gotьn dəwar xoəjkьryьn, cələk alьf kьryьn, şir maşenje хьştьn u run cє kьryьn, wəki gьli gotned dьnezi pəşda hərə la zьma disa kolhoz, сьmk nav kolhozada we hə kim, həbə kolhozkarə gьe z həmu çija бьdə anine—hərke l Urьsetevə, hərke l çinə dьnebə.

Le wəki disa kəsib bьn, jan hərjək baş qəbə, qə gьh бьde бьşinə z wəlate dur gьhe бьdə anine bona dəwer, qə qəwəta wanzi na gizeda.

Дьбэк гөлөк безьн лә сьра лазьмә мaled колхоз? Әм карьн бәзнә wan maled başqә, ty çari нькарьн гьли gotna b çajdә peşda binьн.— Basa хәбәре, пәзе wәj зьвьстане (je қосәра) l dәште бәр сыр сәрма дьминә, әw пәзе сь қарә бьдә? Le şьvanә бәләнғази қәсіб se car mha дьминә şәv ro cole?

Wәra lazьmә gom, пәзе гәрмедә, jane henқajeda, нә бәр сыр сәрма u һьşkja зьвьстане әw пәз дьминә сәг хуна хоә. Қәсіб сь қарә тәне l қьра гоме бьдә сөкьрне—vra әrhәдә lazьmә қомәк—kolхоз. Qe tu зьвьстан nabһь-гьн, wәki бәрф нәкәвә, пәзе wә l қьра be da-бар дьминә. Wәki бәрф нәкәвәзи әw пәзе һун

хоэйдькын I қыра, сопе һышк дьсөрә әвә сь
 пәзбә? һамк пәзе авьс бәрх I зькда з бьрци-
 buna u қәсадже сәри ле dhezә, dy пәје wi бәр
 dave. Lә qor, peze hur u zar, әw lap z qәwәt
 дькәвә be giha, һәта bhare I қыра дьгәре, ysa
 дьгәргьн бьрци һәта poste wan дьминә—пәз з
 бәwәt дькәвә дәst pe дькә қыр дьбә, roze әз
 сьнд һәба безьн қьрдьбә? һәсаб наје...

Gyndi һәр wәxte қыр byne дәst pe дькә,
 че дькьрә, дькәlinә дьде-да, тәзә дьхәбьтә
 пәзе бьрци b че сәр һьсе wida binә, ьdi дә-
 рәngә-дьбә—dәgmә paze z qәwәt кәт, таqәт кәт
 сәр хоәда te, z һәzara jәk; сьmk xun ze дь-
 мьсьqa ьdi тьштәк teda naminә, xen z poste
 wi u һәstje wi.

L vra batrak, қәsib u gyndje ортә гәрәке
 дьсурмишбә—wәki пәзе кулакәki 1000 һәbbә,
 jan 400-500 һәb-бә хәма wi ninә wәki 10-15-
 20 пәзе wan қьрбә, le һәма wәki je batrak
 5-10 пәзбә ze nivi һәрә wi caxi I batrake қә-
 сәр zaf сәтьнә, сьmk be әкьн, be тикьн һәр
 gymana wi әw пәз bu. Ysazi қәsib u ортә. Xenz
 we jәke, wәxte пәзе wi кулакi, бәgi фәx u
 piri ysa дьмрә, әwә дәwләтинә, әw карьн чеә,
 giha ky bezi биньн, бькьргьн, le қәsib waqa
 пәрә ky биньн wәki сәһ бькьргьн?

Вона ве јакъзи лазьтә wәki себә коләktiv,
wәki бькагьбьн мәрје мал хоәјдькьн, qәvәta

wan бьбә јәк, wәki дәware wan z çьнҫе дәware
гьндбә, wәxteda дәbare бькьрьн, gome pez
секьн I qьra, pәze авьс и qora бәрнәдьн сәрә,

gynda giha bьkьn; wəki batrak, kəsib u gyndje ortə kocər be kolektive tьcari nьkarə peşda hərə. We tьme ysa bələngazjedabə — her b kolektive hale xoə kerьn pakbьkьn.

Gəiək z rьəata kьrmança hənə, nə kocərьn, xoəj əkьn tikьnьn, merge wan hənə. Demək pez hndьk xoəjdьkьn, dy paje wi cələka xoəjdьkьn — dəware gьr. Le həma əw wan cələka be həsab xoəjdьkьn alyfe wan be qəjdə dьdьne. Lazьme dəwar b qəjdə u qanun be alyfkьrьne, bona və jəke lazьmə mərjek bьzanbə qəjdə u qanyn wəki cələk qarəke bьghinə wan-əwzi we bələngazje dərəkəvьn.

Ke maşenje binə, şir bave maşenje təmьzkə, pasezi ze run cekə disa b maşenje.

Nə kylfəte male ьdi z nəzanja xoə cьqas bələngazje dbinə, dəst we cekьrna run. Zьne mə kьrmança sьbə dьbə həta əvare dəw dьken, ançax həbə run cedьkə — ewzi dy paje run dьcə dewra. L ve jəke əm gələ qəwəte çije bəla səbəb dьdьnə hyndakьrne-cqas şir run zaidьbə ьdi hesab naje. Z we nəzanje gələ zrar dьghizə gyndja, golyk şir le dьkəvə, bstane pez dewer xьrav dьbə. u gələ qəzjə dьne.

Bona we jəke, wəki batrak, kəsib u ortə waqa bələngazje nəkьşinьn, lazьmə bьvnə ko-

lektiv. Wəki nəbən kolektiv, kənge batrak kə-sib, janezi ortə karə maşine bəstinə, başqə həkim xoəjkən, çənse dewer bədə pak kərne u tme b zanina əylm işe xoə peşda bədən.— Əva gəli gotna həmu, məri qarə bəkə b kəmək, həvalti, təvaji — b kolektiv.

Se qarə əsəji I kolxoza.

L plenuma mərkəza komite fərqa bolşevika, qarar danin b se qəjda: 1) baza 2) kolxoza maşinəbə, 3) sazkrna xəbəte I kolxozada u 4) hazrkrna xəbatcije kolxozada.

Bəri gəşka baza maşenja.— Dərheqa we jəkeda bdi mərkəza komite u hykymata şəwre gelə iş peşda bərnə, isal dy zavode traktora „gigant“ dəst pe kərne cedəkn: jək I Celjabinske, ja dēzi I Ukrainaje. Əv hərdu zavod we cekn traktora nave wan „Zuri.“

L zavoda Celjabinske we cekn traktored qəwəta wan hər jəke qasi qəwəta peñci həspibə, le I zavoda Ukrainaje, hər jəke qəwəta wan angori qəwəta si həspibə. Wi saxizi qarar dani-bu plenuma fərqa komunista bəlkj cekn hənə zavodnə maşina dənezi, jək bəcinən tşte I ərde u bostana şinbəbə. Əva səri pekərnə gelə zavəted dəne vəbunə I Rostov u Sbilə.

Շա ցըժկ հալա ըստ րեկըրնա շաշտեժ գրա-
 րն, Բոնա շըխալե ցընժա րե րեժժա հըրը. Բաժա
 հըԲըրը ըմ հալա հե րեժժա նըժընը ըրհըժա
 ղեկտյոֆիկատժե ցընժա. Եղետե հալա հըժալե Լենին
 ժախԲը 1920 ժ. րլաժն ընաԲը Լ Կոմիժյալե ԵղաԲը րե
 ղեկտրիկե¹⁰⁾ ցընժաժա ղըժն Բըժն; շ յա իժա մը
 հալա ղը Եղետե նըժրյը—ըժա յըժա ղըժանը
 Եղա շը նըժհաթը ժեկըրնը. ըմ շաժնը ղեկտրիկ
 Լ իժը ցընժաժա—յաժե Կոլխըժաժա շաֆ րաժը, ժըժԿ
 Բ Եղ ղեկտրիկե հըմը շըխալե ցընժյա րե Եղ ըտընը—
 հըրեժե ըրհըժա ղըժնժա, հըրեժե ըրհըժա հըյժաժ
 հըժյԿըրնըժա շա.

Նհա հըյը մըրժըժա հըմը Կոլխըժա, շըրա ըժ-
 Բըն „Կոլխըժժընտր“¹¹⁾ շ Եղ ըրը հըլժըժն հըմը
 ցըլա ցըտնըժ հըժ. Ահ Բ Եղ ժըրա Բաժա Եղնիկալե²¹⁾
 Բոնա Կոլխըժըժ գրաժն մը ցըլը Եղետե մաժընյը
 ժեկըրնը. Լը հալա ղը շաֆ հընժըժը, ժըժԿ ղը
 Կոլխըժըժ գրաժն ժըժըժնը նհա, Բը Բաժա Եղտրոտրա Լ
 մաժընյը ընը Եղժարա շաֆ րեժժա նըժարնը հըրն.
 Բոնա ժեկըրնա յաժ, ցընժյըժ մը յը Բըրը ղը
 նըժաԲըն Եղտրոտր, նհա ըյ րալե Եղ Բ յաժն Եղտրոտրա
 ղըժնը հըժ ըժըժն. ցըլը ցընժա յըժա ղըլաժԲընը շ
 յաժն ժըտ նըրը Բըրը—հըժըրա ըր ըժժըժընը Բ Կըֆա
 հըժ լը ըժնըրը ժըժա Եղտրոտրը ղըրժը Եղ հըժն ըժընը,
 հըժն ըժըրը, հըժնա ժաֆ ըյԿյտը, հըԲը ցընըժն շը
 ըժըժըժըրը. Կըրա Կոլխըժը յա շաֆը Բոնա ցընժյալա.

Qrara dydja ja saz kьrna xebata kolxozanə.

L vra şyxyle mə həvəki nə tyndrəstə; le həma wəki mərv xebata kolxozada, wan xəbatcije teda rənd bədə xəbate, əwzi gələ qəwətə u we gələkizi peşda hərən. Sьmk əw saz kьrna xebata hьla he nəkətjə sər gьli gotned təzə, l jeradazi zaf cətnə, hьla he hinnəbunə. Gələ kolxoz gərəke hinbьbьn z fabriked nen, cəwa saz dьkьn xebata xoə, hər jək cь xəbate dьbə? hər jək cəwa xebata xoə him dьbə? cь xəbate, cь wəxtə gərəke bьbьn? u we cəwa bьbьn? Sьmk vra ьdi z çot dəst dьkьsinьn, şyxyle wan dьqədə b maşenja gərəkə hər jək şyxyle xoə bьzanbə b həvaltə u həvra bьxəbьtьn. Pajcje kolxoze, gərəke bьzanbьn, cəwa kolxoza xoə ysa bьdnə xəbate, wəki hər xəbatək l wəxtə wida, zu u rənd b aqьl bьqədə.

Sьstbuna xebata kolxozada çina əm dьbinin. Əw sьstbun z we jəkejə, hьla tьnə mərjəd mə rənd hazьrkri, bzanbьn cəwa xəbate l kolxozada cekьn, cəwa maşenja bьdnə xəbate, cəwa bьkьn maşenje wan çije bəla səbab vala nəsekьnьn. Hər maşinə, jan hər mərje pajcie kolxozeda gərəke pak bьzanbьn xebata xoəu wəxtə xebata xoə.

Эва гыли gotna гөрөкө бьзанбын һәмү хә-
 батци, илам әв хәбатци, јәк kolhozada дьхәбьтн.
 Qulyxcije şewra gynda гөрөкө ван гыља ysa
 гьнд бьзанбын, сьмк kolhoz sazкьрн төв дәст
 wandanә--гөрөкө әм bvinin сәва һәвалә мә
 gyndada ван гыља peşda дьбын, сәwazi гyh
 дьдьнә ваң гыља. Сьмк эва гыљана сәре һәмү
 хәbatanә. Wәki һәвалә мә бьзанбын сәва хә-
 бата kolxoza sazкьн, we бьзанбь zi сәва kol-
 xoze хоә peşda бьвьн.

Qrara sьsja—dәrhәqa kadrajә.¹³⁾

Фьрqa мә komunista гәлә гyh дьдә ван
 гыљazi. Сьмк kadr janә хәbatcije занә l ван
 гыли gotnada әм wanra дьбен kadr je заньн
 сәва сәрқарје һәмү şyxyla бькьн. Be хоәндь-
 na мәдәнјатә massaje kolxoze мә нә tşтәкьн —
 һәрке әм дьхазьн бь маşинә, b завод, b trak-
 тор, b әylme занә kolxoza cekьн, гөрөкө әм
 бьхәбьтн мәрје мә kolhozada гөрөкө бьху-
 ньн —be гәләм u хоәндьне be kadra sazкь-
 cije kolhozed мә—әв гыли төв Utopiajә.¹⁴⁾ Нәр
 мәрје дькәвьнә kolxoza гөрөкө бьхуньн bwe
 хоәндьне әме сәкьн b һәзара kolhoz. Қәsib
 гөрөкө бьзанбын қара kolxoza wanra zafә, хоә
 бьnivisә b gyndje ортәва.

Cynd I sər rja sekyrna sьsializme.

Məha sьrja paši (nojabr) 1929 saleda qə-
wyni plenyuma¹⁵⁾ mərķəza¹⁶⁾ fьrqa komunista,
jak qrar dərхьst cəwa z vьr wa sekyrna sosia-
lizme I wəlate mə we hərə u cəwa z vьr wa
kolxoze benə sekyrne.

Bəri dьška plenum səkyri sər wan dьljek həta
nyha bьbu dərһəqa sekyrna kolxoza, I 15
qyrylta¹⁷⁾ fьrqa komunista (qanuna paši 1927
saleda).

A əva qьrara dərхьst dərһəqa ləqandьna u
zedəbuna kolxoza:

„Qyrylta panzda, fьrqe¹⁸⁾ dani əw dərəçə
wəki bərə — bərə male gyndja bəlabuj benə sər

rja həvaltje u koməkje“. L van saled paşyn fırqa mə komunista gələ əw gylje koməkje peşda ani: Wəlate-məj şewre dəst b cekyna gynda kyrjə avakyna sosializme!“

Wəki əm bızandyn cənd sovhoz u kolhoz zedəbunə van saled hyna u cıqas dısanbyn:

Sovhoz l 1929 s. dıscandyn 1816 gektar¹⁹⁾ 1930 s. candynə 3280 gektar. Kolxoza l 1929 sale dıscand 5269 gektar, l 1930 saleda candynə 32.000 gektar - təv həv kolxoza u sovhoza 1930 s. (pajizə) candynə 35.380 gektar—əwa hər pajizəbun. Nha wəki kolhoz gələ cəbunə milona gektar ərde candynə, təv həvdy b koməkja kolxoza. Aha b vi thəri ərde candi sovhoza u kolxoza dy salada zedəbuje 25 çara. Ərde dəwləta şewra mə təvi hıngə kolhoz wa zedəbunə həje həta nəziki 100 milon gektar. Dəmək 50% sələf gyndje mə bunə kolhoz.

Сь thəri kolhoz wa zaf peşda cunə?

Bəri gışka peşda bunə kolxoza əwək-cunə nav kolxoza nəku gyndje kəsib tənə, cunəzi gyndje ortə. Dıscyn nək tənə dəsted bcuk, nha dıscyn b çəməti—her çare gyndək, castək təvaji.

Əva z cıbu? əva z we Jəkebu, cu nav kolxoza gyndje ortə.—Ləqandyn dıscə cəwak

həvra çəmėti, jəkezi, ləqandəna kolxoza dıscə b maşenjë u traktora cedəkən malxetja təzə.

„Сьма нэ əjanək, kolhoz u sovхозed mə, bər wan hənə şyxyle məзын, əwe cekən тьште ysa kəsəki nəditьбэ,“ əva jəka nəvьsibu həvale Stalin roza əzizə' donzdə salja Oktjabre.

Waqa peşda buna kolxoza həjə rja fьrqa mə komunistajə, təhmilat dьkə peşda buna sosializme – təv grədana pala u gyndja, zedəbuna kooperativa, qəwətbuna səjasəte²¹) — wa dgot plenuma fьrqa l qrare xoəda.

Gynda ve axьrja paşьn stəndьn gələ traktor u haçəte dьne. Hərke bəri şər gyndje mə qə b əave xoə nəditьbun traktor le nha (bhare 1930 sal.) gyndada həjə 60 həzar traktor.

Wladimir İlic Lenin dьnьvisi: gyndje ortə, we wi caxi bьvə tərəf dare mə komunista, kənge mə hale wi pak kьr. Hərke mə karьbu sьbe 100,000 traktored bьrьnçi bьda wana (hyn pak zanьn əva hьla nha fantazjajə²²), gyndje ortə we bezə: „Əz l pьšta komunemə.“ Сьk mə, cənd sala bərə həsab dьkьr „fantazja,“ nha l bər əave mə dьqəwьma-l gyndazi həjə həzara traktor.

Maşenijed məзын u əlektrik xoərə tиньн inglabe l nav gynda—maled bcukə tene başqə

дѣлнѣ комѣк (kolhoz) мѣлн дѣлн б рја
soszalizme.

L kolhozada mѣлв карѣ ѓрдѣ хѣзар мали
тѣв хѣвдыкѣ, нѣхелѣ ѓрд храв бѣлв, нѣхелѣ
ѣкѣне ви бѣлв хрпик, ѣѣва дѣрхѣ, ѓрде теѣи ави
зухѣ бѣкѣ, мѣлв карѣ ѣди зѣамѣтѣки ыса нѣ-
кѣшнѣ, хѣму тѣште хѣѣ б машенѣе бѣкѣ: ѣкѣн
бѣкѣ, нан бѣинѣ, нан бѣдру, букытѣ у бхерѣ—
рѣѣ ван ѣѣкава нанѣи ве зедѣ бѣ. Ѣв гѣѣи гѣт-
ned мѣлн гѣтлн мѣлв карѣ бѣкѣ хѣр б кѣмѣ-
кѣа kolhoza.

Гѣлѣ kolhozada тѣк тѣка кѣтѣбуне-
мѣрѣе нѣз сѣлнѣфа мѣ, кулак у тѣреѣ, дѣхѣбѣтлн
kolhoza бѣднѣ хравкѣрне, ѣв мѣри ѣѣстѣка дѣ-
кѣлнѣ kolhoza бѣлѣи з хындyre kolhoza.
бѣднѣ хѣрѣбкѣрне, гѣрѣке батрак кѣсѣб
у гындѣе ортѣ нѣхелѣлн мѣрѣед ыса тѣкѣлнѣ-
нав kolhoza.

Kolhoz u ѣѣре сѣлнѣфа.

Dѣрхѣѣа сѣкѣрна kolhoza дѣлѣ гѣлѣ хѣбѣр-
дан у тѣмам ѣѣре сѣлнѣфа. Кулак I хѣму ѣѣа
дѣхѣбѣтѣ манѣа дѣгрѣ бѣлѣи нѣхелѣ kolhoz рја
rast текнѣ гында, хѣрке б ви ѣѣѣдѣѣи кулак
нѣкарѣ, дѣхѣбѣтѣ бѣлѣи тѣкѣлѣ нав kolhoz у
хындyreда ѣѣхыле kolhoz бѣдѣ хравкѣрне. Дѣлнѣ-

ne sьnyf l kolhozada hənə, hьnəka ysa xoə kərkьrjə qə mərьv kьvşnakə hər dьzikava şyxyle kolxoza dьdьnə xravkьrnə, hьnəkzi hənə xoə zu dьdьnə kьvşkьrne, hər gava məri wana dьbinə b xəbərđane.

Сьmk zedəbuna kolxoza dьqewьmə b şəre sьnyfa l gynda. Lomak kulak xoə dьlьrьtine l bər kolxoza, сьmk, kolhoz ьdi xrav dьkə əw zylma wana dani sərə rençbərə u kəsiba, сьqas zafьn kolhoz, сьqas şyxyle kolxoza peşda hərə-dajьn sər rja rast, waqa zaf batrak rençbər u kəsib xьlaz dьbьn z bьn dəstə kulaka.

Aha bona ve jəke kulak zanьn, wəki rençbər kəsib u gyndje ortə bьvnə kolxol ьdi qara wan naminə, kəsə tьnne wanra bьxəbьtə, əwzi kare xoəra ze hьldьn. Kulak çurə çurə şəra davenə kolxoza.

Ve axrja paşьn gələ çja kulak əşkəra kolhozara dьkьnə şər, aғыr bəri xan mane wan dьdьn, məri dykuştьn, maşinə xrav dьkьrn y gələ şyxylnə dьne qəlp dьkьrn. Kulak gələ çara şər davenə mərje nav kolhozada, jane gələ dərəw u qəliwotk sər kolxoza dərdьxьn, janzi şəra davenə wan məzьna, wan xəbatcije jək rьnd dьxəbьtьn nav kolhozada u məzьnatje dьkьn.

Kulak u t̄er̄eq d̄yx̄əb̄ȳt̄yn nav xoəda m̄ər̄ja k̄v̄ŷ-d̄ȳk̄yn, j̄ək d̄əst b̄ ŷ̄əra d̄ȳk̄yn s̄ər batraka-rençb̄əra, k̄əsiba u ḡyndje ort̄ə, əwek xoə d̄ȳn̄v̄is̄t̄yn kolhozada. L ur̄sete q̄əw̄m̄j̄ə kulak u k̄əŷiŷa m̄ərv̄ hink̄r̄n̄ə u xoə xoazi peral kolhozada k̄ȳr̄n̄ə ŷ̄ər. L gynde Amasine okruga Bazetske kulaka əŷk̄əra d̄əaw carcije ərde p̄ar̄əv̄ə d̄ȳk̄ȳr̄n̄, n̄ədh̄ŷ̄t̄yn ərde kolxoza carəx̄ə n̄ə u z̄ ḡynd̄ əw d̄ȳk̄ȳr̄n̄ d̄ərx̄yn—d̄ȳgot̄yn: „w̄əki əw n̄əhele n̄əcə əme lex̄yn bykuz̄yn.“ Vi th̄ər̄j̄ kulak b̄ ŷ̄ər ŷ̄ȳltaqa p̄əj kolxoza u xəbatcije wan k̄ət̄yn̄ə; le həma əw ŷ̄ər ŷ̄ȳltaq t̄ȳŷ̄t̄əki n̄ȳkar̄yn b̄ȳk̄yn c̄ȳmk̄ f̄ȳr̄qa bolŷevika u diwana ŷ̄ewre nahel̄yn k̄əsib u b̄ələngaz b̄ȳm̄in̄yn sefilje.

„Xen z̄ wi ŷ̄ərə kulaka əŷk̄əra d̄ȳb̄yn nav ḡyndada m̄ȳqabili kolxoza—əw d̄yx̄əb̄ȳt̄yn dzi-kava-zi, p̄ȳst̄ə p̄ȳst̄ə wanə b̄ər diwara, loda, malada, qylce xan manada ḡələ ḡyli gotna, p̄əj kolhoza d̄ȳk̄yn. N̄yn̄ə kulak zi xoə d̄ȳn̄v̄is̄t̄yn nav kolhozada u d̄ȳzikava d̄yx̄əb̄ȳt̄yn b̄əlki kolxoza b̄ȳdn̄ə x̄ȳrav̄k̄ȳrne z̄ hyndyr.“ Wa d̄ȳn̄vis̄ə plenuma m̄ər̄k̄əza f̄ȳr̄qa komunista.

Demək kulak xen z̄ wi ŷ̄ərə əŷk̄əra, d̄ȳzikavazi d̄yx̄əb̄ȳt̄ə b̄ f̄əl-fend, z̄ hyndyrda.—D̄ȳz̄m̄yn zi w̄əxte ysa d̄yx̄əb̄ȳt̄ə zaf c̄ət̄yn̄ə, w̄əki m̄ərv̄ navin̄ə z̄ b̄ynva d̄ȳzikava d̄yx̄əb̄ȳt̄ə.

Plenuma fьrqa mə komunista l nav qrara xoəda dьbe: — gərəke əm bьxəbьtьn nəhelьn kulak tekəvnə nav kolxoza.

Batrak, kəsib u gyndje ortə ьdi famdьkьn wəki kulak te nav kolxoza, te hər bona xravkьrne z hyndyrda. Gərəke əm kulaka dərхьn z nav kolxoza, bьxəbьtьn wana əjan bьkьn l nav kolhozada, weki wan dərхьn.

Qəsib—qəwəta proletaranə, pьştə kolhozanə, gyndje ortə—tьfaqa proletaranə, lomak əw zi te nav kolxoza. Le wəki kulak dьxəbьtə tekəvə nav kolhoz, hər bona şər şьltaqanə. Əm gərəke bьzanbьn xəbatə xoə roz b roze u bьzanbьn we zrare jak tinə mərə dьzmyne mə kulak, bəg, aqa u tərəq—əw nahelьn səkьrna sosializme peşda hərə l gynda.

1930 sal. məha kanuna paşi, mərкəza fьrqa komunista qьrar dərхьstьbu: „nha əm karьn bər qəwəta kulaka l gynda, səkьn kolhoz jek, kəməke ьdə kəsibe gynda, ьdi kəsibe u ortə karьn bьxəbьtьn malxetja xoə zedəкьn, kəməke ьdnə zavoted gran zi, b vi tьəri kulak kьtəbьvьn səwak sьnьf.“

Xəbata kolxoza nav gynda həjə səkьrna sosializmejə.

Xəbat nav kolxozada u həjat.

Bəri gəşka l kolxozada xəbatə; wəki əm
duxazın kolhoz pak peşda hərgın, gərəke rəj-
sije kolxosa bəri gəşka bəzanbın, əw xəbata
əw dəkın gərəkə bəkın b aqıl həvra u xəbata

dıl, xəbata be dıl tı çarı kolhoz nıkarın peşda
hərgın; jek nav kolxozada gərəkə bəzanbın əw
xəbata əw dəkın bona wanə—bona qara wanə,

сьмк сығас колхоз қарә һылдыдә з хәбата хоә, waғас колхоза wan qәwәt дьгрә, һалә wan zi pak дьбә.—Һәр b хәбата rast u һәвра, коіхоз дькарән гьнд peғda һәрн.

Гәрәкә һәр pajcije колхозада—хоә һәсаб-қьн бәр wan хәбата дәјндар. Сьмк wәki wәх-теда һәвра дәрнәқәвнә хәбатә b komәk—kolek-tiv нәхәбьтн шyxyle wanzi peғda насә.

Һәр b қомәкја гьнд qәwata pak b maғinә u һәвра, карән шyxyle sosializme peғda биһн.

Лазьмә хәбат l nav колхозада парәвәкьри-бә—һәр jәk бьзанбә хәбата wi cijә u we сь шyxули тьме бькә, сәр wi гьли әwe һинбьвә u дьбә ьди peғқар.

Basa хәбәре l qәza Novosibirske тәмam bunә kolektiv. Һәр гьндәки l wedәре сьмәти бу-нә kolektiv, хоәра дәрхьстн қануна хәбатә: һәнә мәри je трактора dazon, һәнә мәри Jәk dewer хоәјдькьн, һәнә мәризи je сәр zavoda ширн u гәлә çurә çurә хәбатәд дьне дьһн. Bvi thәри һәр jәk занә хәбата хоә u бәри гьшка дьхоаза шyxyle хоә peғda бьвә. L wedәре гьн-де dore һәро te, lava дькьн бәлki wanzi бнјви-исьн. Әw kolektiv қомәкә дьдьнә қәсибе wan гьнде dora wan, b тракторе wanra şova-дькьн,

paǰze wan d̄sɪn̄n̄ u zare wan tɪn̄n̄ d̄dn̄e
xoənd̄ne mək̄təba kolektiva xoə.

Həjata bəre nə ty həjat bu, bona batraka
kəsiba u gyndje ortə. Bəre kəsib u gyndje or-
tə, ilamk batrak, zaf sefilje dabun qə rozəkə
xoə pak nəd̄it̄n̄, t̄me d̄le wani şkestibu z
tynəbune; f̄kra wi hər l wedəre bu, cəwa
b̄kə sərə xoə xoəjkə, jan ky binə toxym bəlki
ək̄ne xoə b̄kə. Gələ şuxyled d̄ne tynəbune
nədh̄şt bəşəra wi xoəşbə. Le kulak u dəwletje
d̄ne, cəwa dhat paǰiz, jane havine l zozana
xoəra kəf d̄k̄n̄, şirani duxar̄n̄.—F̄kra wana
hər l sər əşqebu. S̄mk cəwa wi t̄zibu. Le
nha ɣdi batrak kəsib u gyndje ortə hale wi nəj
ysanə. Cəwak hat paǰiz xoəra kəf d̄k̄n̄. Hər-
ke çahyl qiz u xort d̄le wan d̄k̄və həvdy,
dawəta wan d̄k̄n̄. T̄me əşqe dan̄n̄, bəşəra
wan xoəşə, şaved paǰiza u z̄v̄stane xoəra kəf
d̄k̄n̄ b saz u sazband.

Xen z we jəke, həmu dəra çije həjə kol-
hoz vək̄n̄ə mək̄təb. Çahyl kale wan d̄s̄n̄e
bər xoənd̄ne. Əw şaved paǰiza badyl həwa
nacə; mered məz̄n̄ d̄s̄n̄ə mək̄təbed evara
d̄xun̄n̄, le çahyle wan d̄s̄n̄ə mək̄təbed ro-
zə. A b vi thjri derbaz d̄bə həjata wan jek
kolhozadan̄n̄, ɣdi tynə bələngazi.

Nastja gylje nə nas.

1. **Revizja** — jane çerьbandьna işe məriki, janez diwanəke сьka ew şyxyle wan кьrjə rastd janna?
2. **Komisja** — cənd mərje бьzarti, jan nişan кьri jek oqləmiş дькьн şyxyle mərje diwana, сьka əv şyxyle wan rьnd qəda-ndjə jan na.
3. **Sələf** — sələf tьme həsab дьбə, z pəra Sələf jane z səd manati, manatək дькə sələfək, dydu дькə 2⁰/₀ sələf u ysa.
4. **Inglab** — wəki divan z dəst сьньфəki bə stəndьne b qəwəta şer u əw diwan təkəvə dəst сьньфəкə дьне, z wera дьben inglab
5. **Sьsializm** — сəкьrna сьмətejə, jak хьravдькə diwana kapitalista, xravдькə qanuna burzua; maşinə, fabrik, zavot, kərxanə u je дьне дьбьн male сьмəti u сьмə-tera дьхəбьтьн
6. **Сьньf** — сьмəтəкə həbuna wan jəkə u haləki nə — basa хəбəre: burzuazja hale wan təv jəkə дьхəбьтьн pala tenə qulə xoə. Сьньfa palazi qə тьştəki wan tьнə, hər roz həqə sərə xoə pe xoəjdькьн.

7. **Ga** — cara érdeja həvəki z dəsetə kemə
8. **Trejer** — maşinəjə pe təmbz dəkən, gənym, çəh u həbe dəne.
9. **Baza** — jane rəkən.
10. **Əlektrik** — qəwətəkə ysənə mərəv karə pe həmu təsti bəkə. Basa xəbərə l şəhərəda nha həje ronaja əlektrike.
11. **Kolxozsentr** — jane mərkəza kolxoza.
12. **Texnik** — jane əw şyxyle buja b qanuna zanine.
13. **Kədr** — şədid, janezi hazırkərna mərjed şədid.
14. **Utopija** — işeki nəqdə mərəv çije bəla səbəb pəj hərə.
15. **Plenum** — içlasa diwanəke, jane təşkilatəke: Baca xəbərə, də plenuma fərqa komunista.
16. **Mərkəz** — çije hədy səde, — Basa xəbərə: mərkəza dəwləta mə Ermənistane l Rəwanəjə.
17. **Qyrylkə** — wəxte wəkile çəmətəki topdəbən bona rəsmə, qanunləma u gylinə dəne.
18. **Fərqa** — təşkilata səjasətja sənəfanə, hasa xəbərə sənəfa mə pala — həjə fərqa we komunista.

19. **Gəktar** — cara őrdeje, hөvөki z desete ke-
mtrə.
20. **Oktjabr** — urьsi nave mөha pajizeje wextə
bolşevika z dest Kerenski stənd.
21. **Səiasət** — qanunama jak diwanək pe şyxyle
xoə, diwana xoə re dbə — sejasət əsaja
сьняфа сьняфаражə.
22. **Fantazja** — тьштəki мөрүв нькагьбе бькə
həma, b фьkra xoə дьбе əze бькьм.

Ərəb Şamilov.

Qimət 10 kap.
ԳԻՃԳ Ե ԿՈՍՍ.

422

Ա. Բ. Շ. Ա. Մ.

ԿՈՒՆՏԵՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ՏՎԱԾ ՈԳՈՒՅԸ
ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻՆ

Արշամ

Колхоз и его польза крестьянам

Госиздат ССР Армении
Эривань 1930